Eduskunnan työelämä ja tasa-arvovaliokunnalle | Vastine 28.3.2022 | VN/17/2022-TEM29 | 1/16

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan vastinepyyntö

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TYÖ- JA ELINKEINOHALLINNON ASIAKASTIETOJEN KÄSITTELYÄ JA PALVELUALUSTAA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI (HE 225/2021 VP)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia (916/2012), työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia (1369/2014, *TYP-laki*), työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia (1269/2020) ja työttömyysturvalakia (1290/2002). Esitys sisältää ehdotukset lainsäädännön muutoksiksi, joita uusien työ- ja elinkeinohallinnon tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönotto edellyttää sekä ehdotukset uutta työ- ja elinkeinohallinnon palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi. Lisäksi henkilötietojen käsittelyyn liittyviä rooleja tarkistettaisiin, jotta vastuut ja tehtävät kohdentuisivat oikeille tahoille. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle asiassa annettujen asiantuntijalausuntojen sekä perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 14/2022) johdosta seuraavaa.

Yleistä eduskunnalle annetuista lausunnoista

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että lausunnoissa kiinnitettiin erityisesti huomiota uutta palvelualustaa ja työnhakuprofiileja, henkilötietojen käsittelyä ja tiedonsaantioikeutta koskeviin ehdotuksiin sekä uuden asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöönoton aikatauluun. Vastineessa käsitellään tarkemmin erityisesti mainittuihin kokonaisuuksiin liittyviä perustuslakivaliokunnan ja lausunnonantajien tekemiä huomioita.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että muutamissa lausunnoissa mainittiin eri yhteyksissä valmisteilla oleva TE-palvelut 2024 -uudistus, jossa valmistellaan työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtämistä kunnille. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa selvyyden vuoksi, että edellä mainittua uudistusta ja siihen liittyviä säädöksiä valmistellaan erillisessä hankkeessa ja tuon valmistelun yhteydessä valmistellaan erikseen myös asiakastietojen käsittelyä, tiedonsaantioikeuksia ja tietojärjestelmäpalveluja koskevat uudistukseen liittyvät säännökset. Tässä hallituksen esityksessä esitetyt muutokset eivät siis koske TE-palvelut 2024 -uudistusta.

Vastineessa ei käsitellä tarkemmin lausunnoissa esiin nostettuja tietojärjestelmäpalveluiden jatkokehittämiseen liittyviä huomioita. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa yleisesti, että ministeriön tiedossa on, että parhaillaan on käynnissä useita julkisen hallinnon digitalisaation edistämistä koskevia hankkeita, joilla on yhteyksiä myös työ- ja elinkeinohallinnon tietojärjestelmäpalveluihin. Muista kehittämishankkeista aiheutuvia työ- ja elinkeinohallinnon tietojärjestelmäpalveluita koskevia kehittämistarpeita voidaan kuitenkin tarkastella yksityiskohtaisemmin mainittujen muiden hankkeiden valmistelun edetessä.

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

Tiedonsaantioikeus

Helsingin kaupungin lausunnossa todetaan, että kaupunki on havainnut tiedonsaantioikeuteen liittyvän ongelman yrittäessään hankkia muuta kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (*JTYPL*) mukaista työllisyyspalvelua ulkopuoliselta palveluntuottajalta vaikuttavuusperusteisesti. Helsingin kaupunki toteaa lausunnossaan, että julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 1 momentin tietojenvaihtosäännös estää palveluntuottajaa antamasta työllisyyspalvelujen asiakasta koskevia tietoja kaupungille ja täten estää ostopalvelun vaikuttavuuden todentamisen. Helsingin kaupungin lausunnossa ehdotetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 1 momenttia muutettavaksi hallituksen esityksessä ehdotetusta siten, että momenttiin lisättäisiin oikeus saada tietoja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työllistymistä tukevan palvelun tuottajalta.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään kyseisessä laissa säädettyjä tehtäviä hoitavien viranomaisten, kuten työ- ja elinkeinotoimistojen tiedonsaantioikeudesta, joka liittyy julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa (*kokeilulaki*) säädetään kokeilualueen kunnalle kuuluvista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista sekä tiedonsaantioikeudesta. Helsingin kaupungin lausunnossa todettu tiedonsaantioikeutta koskeva ongelma liittyy lausunnossa todetun perusteella kaupungin tarjoamiin muihin työllisyyspalveluihin kuin kokeilulaissa tarkoitettuihin julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin. Koska lausunnossa mainitut tiedonsaantioikeutta koskevat puutteet liittyvät muuhun kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetun palvelun hankintaan, työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, ettei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista korjata kaupungin lausunnossa esitettyä tiedonsaantioikeutta koskevaa puutetta muuttamalla julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 1 momenttia.

Helsingin kaupunki on lausunnossaan ehdottanut, että julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ehdotettua 12 luvun 6 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että momentista poistettaisiin sanat työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan järjestämän, jolloin momentin sanamuodon mukaan tiedonsaantioikeus olisi työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työllistymistä tukevan palvelun tuottajalla. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että 12 luvun 6 §:n 2 momenttiin ehdotettu muutos liittyy kuntakokeilun ajaksi väliaikaisesti muutettuun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää kulukorvausta

henkilöasiakkaalle, joka osallistuu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun. Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnitti kaupungin lausunnon johdosta huomiota siihen, että hallituksen esityksessä 12 luvun 6 §:n 2 momenttiin ehdotettu sanamuoto poikkeaa voimassa olevasta lain 9 luvun 1 §:n 3 momentin sanamuodosta. Koska tiedonsaantioikeutta koskeva muutos liittyy suoraan mainittuun 9 luvun 1 §:n 3 momenttiin ja koska julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ei säädetä kuntien järjestämistä palveluista, työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että sanamuotoa tulisi muuttaa siten, että siitä poistettaisiin maininta *työ- ja elinkeinotoimisto tai kunnan järjestämä* seuraavasti:

> 2 mom.
>
> Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajalla ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun ~~työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan järjestämän~~ työllistymistä tukevan palvelun tuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi.

Perustuslakivaliokunta on esitystä koskevassa lausunnossaan todennut, että tiedonsaantia koskevaa 1. lakiehdotuksen 12 luvun 6 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että myös työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan järjestämän työllistymistä tukevan palvelun tuottajalla on momentissa tarkoitettu tiedonsaantioikeus. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan myös, että lainkohdan perustelujen valossa vaikuttaa siltä, että tiedonsaannin on käytännössä tarkoitus kattaa vain henkilöasiakkaan nimi- ja yhteystiedot. Jos tämä on sääntelyn tarkoituksena, on säännöksen sanamuotoa syytä rajata kattamaan vain nämä tiedot.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että säännöksen tarkoituksena ei ole rajata tiedonsaantioikeutta yksinomaan nimi- ja yhteystietoihin. Vaikka hallituksen esityksen perusteluissa todetuin tavoin tyypillisesti välttämättömiä tietoja olisivatkin henkilön nimi ja yhteystiedot, joissain tapauksissa on mahdollista, että myös jokin muu henkilöasiakasta koskeva tieto olisi välttämätön momentissa tarkoitetun julkisen työvoima- ja yrityspalvelun ja työllistymistä tukevan palvelun tuottajalle. Edellä mainitun perusteella työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, ettei 12 luvun 6 §:n 2 momentissa säädettyä tiedonsaantioikeutta ole tarkoituksenmukaista rajata yksinomaan nimi- ja yhteystietoihin.

Työttömyysturvaan liittyvä tiedonsaantioikeus

Helsingin kaupungin lausunnossa todetaan, että ”työllistämistä edistävät palvelut ovat määritelty työttömyysturvalaissa (1 luku 5 § 1 mom. 15 k), ja määritelmän mukaiset palvelut vastaavat käytännössä JTYP-lain mukaisia palveluita. Työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:n perusteella on epäselvää ovatko lailla säätämättömät työllistymistä tukevat palvelut huomioitu edellä mainitussa säännöksessä eli voidaanko työllistymistä tukevan palvelun järjestäjältä tarvittaessa pyytää välttämättömät tiedot työttömyysturvalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.”

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi lausunnossa mainittuja työttömyysturvalain säännöksiä. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa on säädetty tyhjentävästi niistä palveluista, joita työttömyysturvalaissa kutsutaan työllistymistä edistäviksi palveluiksi. Yhteistä näille palveluille on se, että niiden järjestämisen perusteista säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tai eräissä muissa säännöksessä mainituissa laeissa. Työ- ja elinkeinoministeriö ei yhdy Helsingin kaupungin näkemykseen työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:n tulkintaepäselvyydestä. Säännöksessä on säädetty työllistymistä edistäviä palveluja koskevasta tiedonsaantioikeudesta, ja työllistymistä edistävä palvelu on määritelty työttömyysturvalaissa edellä mainitulla tavalla. Ministeriö pitääkin selvänä, että tiedonsaantia koskeva säännös ei tältä osin siten koske muita palveluja.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien tiedonsaantioikeus vastaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 12 a §:n perusteella edellä mainitulta osin TE-toimistojen tiedonsaantioikeutta. Myös TE-toimistot järjestävät ja ovat vuosia järjestäneet palveluja, jotka eivät ole työttömyysturvalaissa tarkoitettuja työllistymistä edistäviä palveluja. Työ- ja elinkeinoministeriön tiedossa ei ole, että TE-toimistoilla olisi ollut tarve saada työttömyysturvalaissa säädettyjen tehtäviensä hoitamista varten sellaisia tietoja, joita sillä ei ole oikeutta saada työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:n perusteella. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, ettei Helsingin kaupungin lausunto anna tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

Henkilötietojen käsittely

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on vielä syytä varmistua sääntelyn sisällöllisestä yhteensopivuudesta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa kiinnittäen erityistä huomiota poikkeamiseen yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädetystä oikeudesta tietojen käsittelyn rajoittamiseen (1. lakiehdotuksen 13 luvun 5 §, 3. lakiehdotuksen 9 a §). Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ehdotetut säännökset vastaavat voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:n 2 momenttia, jota nykyisin sovelletaan myös monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:n 1 momentin nojalla. Esityksessä ehdotetaan rekisterikohtaisesta sääntelystä luopumista, minkä vuoksi esityksessä ehdotetaan, että työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset monialaisen yhteispalvelun asiakastietoaineistosta ja -järjestelmästä sisältäen myös voimassa olevaa JTYPL 13 luvun 4 §:n 2 momenttia vastaavan säännöksen, jolla poikettaisiin henkilön oikeudesta rajoittaa tietojensa käsittelyä.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että voimassa oleva säännös, jolla poiketaan yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetusta henkilön oikeudesta rajoittaa tietojensa käsittelyä, on lisätty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:n 2 momenttiin vuonna 2020 annetulla lailla julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta (447/2020). Säännöksen yhteensopivuutta yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa on arvioitu edellä mainittua säännöstä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 12/2020 vp) erityisesti yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetty huomioiden.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus lainsäädännöllä rajoittaa muun muassa 18 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja rajoitus on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata esimerkiksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahaan, talousarvioon ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva. Kansallisessa lainsäädännössä olisi 2 kohdan mukaan säädettävä käsittelytarkoituksesta, henkilötietoryhmistä, rajoitusten soveltamisalasta, suojatoimista, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen, rekisterinpitäjien määrittämisestä ja tietojen säilytysajoista.

Poikkeamista yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa tarkoitetusta oikeudesta tietojen käsittelyn rajoittamiseen on perusteltu hallituksen esityksessä 12/2020 seuraavasti: ”julkiseen työvoimapalveluun, työttömyysturvaan tai vuorotteluvapaaseen liittyvän tehtävän hoitaminen ei voi sen tavoitteet huomioon ottaen olla riippuvainen rekisteröidyn päätöksestä rajoittaa tietojensa käsittelyä. Asiakastietojärjestelmän ylläpidon sekä työttömyysturvan ja vuorottelukorvauksen maksamisen kannalta ei ole mahdollista, että henkilö voisi rajoittaa tietojensa käsittelyä esimerkiksi rekisterinpitäjän tietojenkäsittelyn oikeusperusteen selvittämisen taikka tietojen tai niiden käsittelyn virheellisyyttä koskevan väitteen käsittelyn ajan. Tämä voisi vaarantaa etuusasian käsittelyn ja tietojen oikeellisuuden. Ylläpidettävien tietojen tulee olla paikkansa pitäviä ja täydellisiä, eivätkä ne voi olla riippuvaisia henkilötietojen suojaa koskevien väitteiden käsittelystä ennen kuin päätös edellä tarkoitetun väitteen johdosta on tehty. Jos henkilön tietoja ei voitaisi käsitellä, hänelle ei voitaisi myöskään järjestää palveluita eikä maksaa etuuksia.”

Voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:n 2 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa on lisäksi todettu, että yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa säädetyt edellytykset rekisteröidyn oikeuden rajoittamiselle täyttyvät, koska rajoitus on välttämätön ja oikeasuhtainen, jotta työllisyyden edistämiseen, työttömyysturvaan ja vuorotteluvapaaseen liittyvät jäsenvaltion tavoitteet voidaan täyttää. Rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja vapauksia, sillä käsittelystä säädetään laissa, ja rekisteröidyllä on oikeus hakea muutosta päätöksiin. Myös muut hyvän hallinnon takeet on lainsäädännössä turvattu. Lisäksi asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset rajoitukselle täyttyvät.

Voimassa olevassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa säädetään käsittelytarkoituksesta ja käsiteltävistä henkilötietoryhmistä ja lisäksi rajoituksen soveltamisalaksi on rajattu henkilöasiakasrekisterin tiedot. Suojatoimista (käyttöoikeudet, niiden myöntäminen, muuttaminen ja poistaminen) säädetään puolestaan voimassa olevan lain 13 luvun 4 a, 5 ja 5 a §:ssä. Lisäksi julkisuuslain sisältämä salassapitoa ja tietosuojalain sisältämä vaitiolovelvollisuutta ja sen sanktiointia koskeva sääntely sekä tiedonhallintalain tietoturvallisuuden varmistamista koskeva sääntely, samoin kuin hallinnon yleislakien soveltaminen, on katsottava suojatoimiksi, joilla estetään väärinkäyttö ja lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen. Lisäksi laki sisältää rekisterinpitäjiä ja säilytysaikoja koskevat säännökset. Rekisteröity saisi tiedon rajoituksesta lainsäädännöstä. Velvollisuus antaa rekisteröidylle tietoja käsittelystä perustuu lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että myös ehdotettu lainsäädäntö sisältää säännökset henkilötietojen käsittelytarkoituksista, käsiteltävistä henkilötiedoista ja rajoituksen soveltamisalaksi on määritelty henkilöasiakasta koskevat tiedot, joista säädettäisiin ehdotetussa 13 luvun 2 §:n 1 momentissa. Lisäksi suojatoimista säädettäisiin ehdotetuissa 13 luvun 6–8 §:ssä. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lisäksi, että tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa todetaan, että ”hallituksen esityksessä on tuotu asianmukaisesti esiin, että käsittelyn perusteena on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Tällä on vaikutuksia mm. rekisteröityjen oikeuksien käyttöön. Ehdotetussa lainsäädännössä on täsmennetty, että rekisteröidyllä ei ole tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta tietojen käsittelyn rajoittamiseen. Tästä on näin ollen säädetty asianmukaisesti.” Edellä esitettyyn viitaten työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että ehdotetut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 §:n ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 a §:n säännökset ovat yhteensopivia EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa.

Hallituksen esityksen asiakastietojen käyttötarkoituksia koskevan ehdotetun 13 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan asiakkaiden ja julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää tässä laissa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen. Helsingin kaupunki on lausunnossaan ehdottanut, että hallituksen esityksessä ehdotettua julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:ää muutettaisiin siten, että momentin johdantokappaleeseen lisättäisiin maininta työllistymistä tukevien palvelujen tuottajista. Lisäksi momentin 1 kohtaa tulisi muuttaa siten, että käyttötarkoitus olisi työllistymistä tukevien palvelujen ja tehtävien järjestäminen ja tuottaminen.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa määritellään julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ja säädetään viranomaisista, jotka järjestävät julkisia työvoima- ja yrityspalveluja. Näin ollen on tarkoituksenmukaista, että myös henkilötietojen käyttäminen perustuu hallituksen esityksessä ehdotetun 13 luvun 1 §:n 1 kohdan mukaisesti julkisessa työvoima- ja yrityspalvelussa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen. Ottaen huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdissa tarkoitetut henkilötietojen käsittelyä koskevat lainmukaisuuden, kohtuullisuuden, läpinäkyvyyden ja käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteet sekä sen, että viranomaisten henkilötietojen käsittelyn tulisi ensi sijassa perustua yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen, työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, ettei Helsingin kaupungin lausunto anna tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

Tampereen kaupungin lausunnossa todetaan, että tiedolla johtamisen tueksi tarvittavan datan hyödyntäminen on merkittävässä roolissa, kun asiakaslähtöisiä palveluja kehitetään. Valtakunnallisen palvelualustan ja tietovarantojen (ml. asiakkaiden työnhakuprofiilien tietovaranto) osalta Tampereen kaupunki katsoo, että kunnilla tulee olla käytettävissään kaikki tietovarantoihin kertyvä tieto, joka tietosuojalainsäädäntö huomioiden voidaan teknisten rajapintojen kautta niille tarjota. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kokeilulaissa säädetään työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien tehtävistä ja tiedonsaantioikeudesta. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa työnhakijan henkilötietojen käsittelyn peruste on kokeilulaissa kunnalle

säädetyt tehtävät. Kunnat eivät siten saa käsitellä tietoja muihin tarkoituksiin ilman laissa säädettyä tehtävää ja tiedonsaantioikeutta.

Rekisterinpitäjyys

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (*KEHA-keskus*) lausunnossa todetaan, että ehdotetussa 4 §:ssä ELY-keskuksia ei ole mainittu yhteisrekisterinpitäjinä eikä henkilötietojen käsittelijöinä, vaikka ne kuulunevat selkeästi jälkimmäiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ehdotettu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 § ja siinä määritellyt henkilötietojen käsittelyyn liittyvät roolit vastaavat voimassa olevan JTYPL:n 13 luvun 2 §:ää, joka tuli voimaan 1.7.2020 ja eri viranomaisten rooleja henkilötietojen käsittelyssä on arvioitu tietosuoja-asetuksen kannalta hallituksen esityksessä 12/2020 vp. Tuolloin todettiin asianmukaiseksi, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (*ELY-keskus*) tiedonsaanti turvataan siten, että KEHA-keskuksen on luovutettava ELY-keskukselle asiakastietojärjestelmästä välttämättömät tiedot, joita ELY-keskukset tarvitsevat niille säännöksissä asetettujen tehtävien hoitamiseksi. KEHA-keskuksen velvollisuudesta luovuttaa tietoja ELY-keskuksille säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 7 §:n 2 momentissa ja vastaava säännös sisältyy ehdotettuun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 10 §:ään. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, ettei KEHA-keskuksen lausunto anna tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

Valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

Yleisiä huomioita

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt yleisellä tasolla huomiota siihen, että osa hallituksen esityksessä mainituista toiminnallisuuksista vaikuttaa itse asiassa olevan viranomaisen tehtäviä ja että osaan liittyy menettelyitä, joilla voi olla vaikutusta työvoimapalvelujen asiakkaan etuihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Lausunnossa todetaan, että kehitettäessä hallinnon toimintaa esimerkiksi esityksessä hahmotelluilla tavoilla on huolehdittava siitä, että julkisen vallan käyttö perustuu lakiin ja että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksia valmisteltaessa hahmotetaan, mistä asiassa on oikeudellisesti kyse ja että tästä myös tehdään selkoa valmistelumateriaalissa. Valiokunta on lisäksi suhtautunut pidättyvästi siihen, että vakiintuneet ja voimassaolevaan oikeuteen perustuvat käsitteet korvataan lainsäädännössä selvästi epätäsmällisemmillä ja tulkinnallisiin epäselvyyksiin herkästi johtavilla uuskäsitteillä.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta, että lausunnossa viitataan toiminnallisuuksien osalta hallituksen esityksen kohtaan, jossa käsitellään esityksen taloudellisia vaikutuksia (s. 32). Selvyyden vuoksi työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että toiminnallisuudella tarkoitetaan uuden asiakkuudenhallintajärjestelmän teknisiä toimintoja ja sitä, missä järjestyksessä tietojärjestelmän uudet toiminnallisuudet on tarkoitus ottaa käyttöön, kun uuden järjestelmän käyttöönotto toteutetaan vaiheittain. Asiakkuudenhallintajärjestelmän toiminnallisuudet perustuvat viranomaisille julkisessa työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, työttömyysturvalaissa sekä eräissä muissa laeissa säädettyihin julkisiin työvoimapalveluihin liittyvien tehtävien hoitamiseen ja

järjestelmän tekniset toiminnallisuudet on kehitetty tukemaan viranomaisille laissa säädettyjen tehtävien hoitaminen ja mahdollistamaan näiden tehtävien toimeenpano.

Käyttöoikeudet

KEHA-keskuksen lausunnossa todetaan, että olisi tarkoituksenmukaista ehdottaa, että varsinaisen käyttöoikeuden myöntäisi se viranomainen, joka käyttää tietoja ja jonka palveluksessa tietojen käyttäjä on. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että käyttöoikeuden myöntämistä koskeva ehdotettu sääntely vastaa voimassa olevassa laissa säädettyä. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lisäksi, että KEHA-keskus on valtakunnallisista asiakastietojärjestelmäkokonaisuudesta vastuussa oleva viranomainen. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 16 §:n mukaan tietojärjestelmän käyttöoikeuksien määritteleminen on järjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen tehtävä. Edellä todetun perusteella työ- ja elinkeinoministeriö pitää perusteltuna, että käyttöoikeuksien myöntäminen on esityksessä ehdotetun mukaisesti jatkossakin KEHA-keskuksen tehtävä.

Palvelualusta

Yleisiä huomioita

Työttömien keskusjärjestön lausunnossa todetaan, että automatisoitu päätöksenteko huolettaa yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan näkökulmasta. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa selvyyden vuoksi, että esitys ei sisällä automaattista päätöksentekoa koskevia ehdotuksia.

Palvelualustaan liittyen lausunnoissa todettiin, että palvelualustan käyttöönotossa tulisi huomioida eri käyttäjäryhmät. Työttömien keskusjärjestön lausunnossa todettiin myös, että jokaisella kohdalla, johon liittyy jokin valinta tai velvoite, täytyisi myös avautua ikkuna, jossa tarkemmin eritellään, millä tavalla valittu valikko vaikuttaa asiakkaan tilanteeseen. Työ- ja elinkeinoministeriön käsityksen mukaan lausunnossa esitetyt huomiot liittyvät uusiin asiakkaiden sähköisiin asiointipalveluihin. Uusien asiointipalvelujen on tarkoitus olla nykyistä helppokäyttöisempiä ja myös ohjata palvelun käyttäjää. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lisäksi, että myös palvelualustalla on ohjeita työnhakuprofiilia laativalle henkilölle.

Kohtaantotoiminnallisuus ja profilointi

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnon mukaan on riittämätöntä, että yhdenvertaisuutta on arvioitu vain yleisperusteluissa ja suhdetta perustuslakiin arvioitaessa. Itse palvelualustaa koskevien säännösten perusteluissa ei ole viittauksia syrjinnän kieltoon siihen, että kohtaantotoiminnallisuutta hyödyntävä tekoäly ei käyttäisi syrjintäperusteita profiloinnissaan eikä siihen, miten kohtaantotoiminnallisuutta jatkokehitettäessä ja sen toiminnan seurannassa, arvioinnissa ja valvonnassa varmistettaisiin syrjinnän kiellon noudattaminen sekä yhdenvertaisuuden edistäminen.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausunnon johdosta, että julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan julkista työvoima- ja yrityspalvelua tarjottaessa, kehitettäessä sekä siitä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla. Palvelualustalla tarjotaan ehdotetun 13 a luvun 1 §:n mukaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, jolloin myös palvelualustaa kehitettäessä on julkisesta työvoima-

ja yrityspalvelusta annetun lain 8 §:n perusteella huomioitava yhdenvertaisuuden toteutuminen. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lisäksi, että hallituksen esityksessä kuvatuin tavoin yhdenvertaisuutta koskevat vaatimukset on huomioitu kohtaantotoiminnallisuutta kehitettäessä samoin kuin saavutettavuusvaatimukset.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa todetaan kohtaantotoiminnallisuuteen liittyen, että ”tietosuojavaltuutetun toimiston käsityksen mukaan kyse on sellaisesta profilointia koskevasta toiminnallisuudesta jolla voi olla häntä koskevia oikeusvaikutuksia ja joka voi vaikuttaa merkittävästi rekisteröityyn. Käyttöönoton voidaan arvioida edellyttävän uutta sääntelyä muun muassa kohtaantotoiminnallisuudesta ja niiden julkaisemisesta rekisteröidylle. Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoo, että asiasta olisi tullut olla säännökset lakiehdotuksessa.”

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo hallituksen esityksessä esitetyin tavoin, että palvelualustan uusi kohtaantotoimnnallisuus hyödyntää profilointia. Palvelualustalla tapahtuvaa profilointia ei kuitenkaan käytetä päätöksenteon perusteena eikä kyse ole myöskään automaattisesta päätöksenteosta. Profiloinnista ei seuraa henkilölle velvollisuuksia, kuten velvollisuutta reagoida työmahdollisuuksiin eikä työnhakuprofiilin näkyminen työnantajalle tulostuvassa sopivimpien profiilien listauksessa myöskään aiheuttaisi profiilin laatineelle henkilölle oikeusvaikutuksia. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lisäksi, että hallituksen esitystä koskevassa perustuslakivaliokunnan lausunnossa ei ole edellytetty, että profilointia koskevasta toiminnallisuudesta olisi säädettävä. Edellä esitetyn perusteella työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että kohtaantotoiminnallisuuden käyttöönotto ei edellytä uutta sääntelyä.

Työnhakuprofiilit

Useammassa valiokunnalle annetussa lausunnossa (mm. Henkilöstöpalveluyritysten liitto HPL:n ja Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n lausunnot) todettiin, että jokaisen työnhakunsa aloittavan työnhakijan tulisi julkaista työnhakutietonsa tai laatia työnhakuprofiili Työmarkkinatorille. Lisäksi muun muassa Uudenmaan TE-toimiston lausunnossa todettiin, että esityksessä ei ole arvioitu vaihtoehtoa, jossa työnhakunsa aloittavien työnhakijoiden osalta työnhakuprofiili julkaistaisiin automaattisesti osana työnhaun aloittamista. Toisaalta annetuissa lausunnoissa myös kannatettiin työnhakijan mahdollisuutta hallita omia tietojaan sekä halutessaan muokata tai poistaa työnhakuprofiilin tietoja tai profiili. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että työnhakuprofiilin laatimisen vapaaehtoisuus sekä henkilön oikeus itse päättää mitä tietoja profiiliin sisällyttää ja oikeus päättää työnhakuprofiilin julkaisemisesta ovat henkilötietojen suojaan liittyvistä näkökulmista perusteltuja.

SAK:n lausunnossa todetaan, että työnhakuprofiili ei saa olla edellytys laadukkaan työnhakua tukevan palvelun saamiselle. Tärkeää myös se, että ilman profiilin laatimista voi hyödyntää kohtaantotoiminnallisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että työnhakuprofiilin laatiminen ei ole edellytys työnhaun käynnistämiselle tai muutoinkaan TE-palveluissa asioimiselle, eikä sillä ole vaikutusta asiakkaalle tarjottavaan palveluun. Asiakkaalla on jatkossakin mahdollisuus asioida myös TE-toimistossa tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilun ajan myös kokeilukunnassa. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lisäksi, että työnhakuprofiili on uusi mahdollinen väline etsiä ja löytää sopiva työpaikka tai työntekijä. Työpaikkoja voi

hakea eri kriteerein, vaikka ei laatisi työnhakuprofiilia. Kohtaantotoiminnallisuus yhdistää laadittuja profiileja ja työpaikkailmoituksia, joten sen hyödyntäminen edellyttää profiilin laatimista.

SAK:n lausunnossa todetaan, että yksilön tietoturvan näkökulmasta vahva digitaalinen tunnistautuminen on perusteltua, mutta herättää kysymyksiä yhdenvertaisesta pääsystä palvelujen äärelle. Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnossa todetaan vahvaan tunnistautumiseen liittyen, että valtuutettu pitää tärkeänä, että esimerkiksi käynnissä olevassa henkilöllisyystunnuksia koskevassa lainsäädäntöuudistuksessa edistetään ja sujuvoitetaan henkilötunnusten saamista muun muassa ulkomaalaisille. Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnossa todetaan lisäksi, että myös tarvittavin lainsäädännön ja käytännön ohjauksen keinoin on varmistettava vahvan tunnistamisen toteutuminen yhdenvertaisesti kaikille. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että vahva tunnistautuminen vaaditaan, jotta voidaan varmistua siitä, että profiilin on laatinut kyseinen henkilö itse. Myös nykyisessä henkilöasiakkaan Oma Asiointi -verkkopalvelussa käytetään vahvaa tunnistautumista. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ministeriö seuraa valmisteilla olevia henkilön tunnistamiseen liittyvien hankkeiden etenemistä ja niiden mahdollisia vaikutuksia ministeriön hallinnonalaan.

Palvelualustan käytön valvonta

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että työnhakuprofiilin voi 1. lakiedotuksen 13 a luvun 2 §:n mukaan laatia, jos on hyväksynyt alustan käyttöehdot. Alustaa ylläpitävä viranomainen voi saman luvun 5 §:n mukaan kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisemastaan sisällöstä lain, käyttöehtojen tai hyvän tavan vastaisen sisällön. Jos käyttäjä ei noudata kehotusta määräajassa, viranomainen voi poistaa kyseisen sisällön. Laissa ei ehdoteta säädettäväksi käyttöehtojen sisällöstä. Myös hyvän tavan vastaisuus jää lakiehdotuksen ja sen perustelujen valossa varsin epäselväksi. Lausunnossa todetaan, että ehdotettu sääntely ei siten vaikuta aivan ongelmattomalta perustuslain 2 §:n 3 momentissa julkisen vallan lakisidonnaisuudesta säädetyn kannalta. Sääntelyä on syytä täsmentää.

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta, että 1. lakiehdotuksen 13 a luvun 5 §:n 1 ja 2 momenttia muutetaan siten, että kummastakin momentista poistettaisiin maininnat hyvän tavan mukaisuudesta. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa, että 1 momenttiin lisättäisiin säännökset käyttöehtojen sisällöstä sekä asetuksenantovaltuus, jonka mukaan käyttöehtojen sisällöstä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan käyttöehtoihin voisi sisältyä palvelun käyttäjän ja alustan ylläpitäjän vastuita sekä palvelualustan teknisistä vaatimuksia koskevia ehtoja. Teknisillä vaatimuksilla tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, millä laitteilla alusta toimii. Lisäksi käyttöehtoihin voisi sisältyä alustan tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ehtoja, jotka sisältäisivät muun muassa evästeiden käyttöä koskevia ehtoja sekä käyttöehtojen voimassaoloa koskeva ehto. Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa, että 13 a luvun 5 §:n 1 ja 2 momenttia muutetaan seuraavasti:

1 mom.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus laatii palvelualustan käyttöehdot ja valvoo alustan käyttöä sekä alustalla

julkaistun sisällön lain, ja käyttöehtojen ja hyvän tavan mukaisuutta. Käyttöehtoihin voi sisältyä palvelun käyttäjän ja ylläpitäjä vastuita, palvelualustan käyttöä koskevia teknisiä vaatimuksia, tietoturvallisuuden toteuttamista tarkentavia ja käyttöehtojen voimassaoloa koskevia ehtoja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käyttöehtojen sisällöstä.

2 mom.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisemastaan sisällöstä lain, tai käyttöehtojen tai hyvän tavan vastaisen sisällön. Jos käyttäjä ei noudata kehotusta määräajassa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi poistaa kyseisen sisällön. Jos käyttäjän alustalla julkaisema sisältö on toistuvasti lain, tai käyttöehtojen tai hyvän tavan vastaista, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi estää alustan käytön häneltä määräajaksi.

Uudenmaan ELY-keskuksen kiinnittää lausunnossaan huomiota palvelualustan käytön valvontaa koskevaan 13 a luvun 5 §:n säännökseen, jonka mukaan ensisijainen keino puuttua palvelualustan epäasianmukaiseen käyttöön olisi kehottaa palvelualustan käyttäjää määräajassa poistamaan julkaisustaan lain, käyttöehtojen tai hyvän tavan vastainen sisältö. ELY-keskus nostaa lausunnossaan esille sen, onko tarkoituksenmukaista odottaa asetettua määräaikaa, jos käyttäjän julkaisema sisältö olisi suoraan lain, käyttöehtojen tai hyvän tavan vastainen. Tällaiset tilanteet lienevät kuitenkin harvalukuisia. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ehdotettu menettely vastaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 §:ssä työpaikkailmoituksen poistamisesta säädettyä. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tarkoituksenmukaisena, että palvelualustan käyttäjiä koskevat yhdenmukaiset menettelyt.

KEHA-keskuksen lausunnossa todetaan, että uusi pykälä palvelualustasta siirtäisi verkkopalveluna ilmoitettujen työpaikkailmoitusten valvontatehtävän KEHA-keskukselle. Lisäksi lausunnossa todetaan, että valvontapykälässä olisi hyvä täsmentää, kuka vastaa sellaisen työpaikkailmoituksen valvonnasta, joka ilmoitetaan toimistoasiointina TE-toimistolle tai kuntakokeilulle. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa työpaikkailmoitusten poistamista koskevaan toimivaltakysymykseen liittyen, että ehdotetun 13 a luvun 5 §:n 3 momentin mukaan työpaikkailmoituksen poistamiseen palvelualustalta sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 §:ssä säädetään. Selvyyden vuoksi ehdotetun 5 §:n 3 momentissa todettaisiin myös KEHA-keskuksen toimivalta työpaikkailmoituksen poistamiseen palvelualustalta, sillä lain 3 luvun 3 §:n mukaan työpaikkaa koskevan ilmoituksen voi poistaa työ- ja elinkeinoviranomainen, jolla lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan tarkoitetaan työ- ja elinkeinotoimistoa ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskusta. Koska KEHA-keskus toimisi palvelualustan ylläpitäjänä, olisi tarkoituksenmukaista, että myös KEHA-keskus voisi tarvittaessa poistaa palvelualustalla julkaistun työpaikkailmoituksen. Työpaikkailmoitusten poistaminen palvelualustalta ei kuitenkaan olisi yksinomaan KEHA-keskuksen tehtävä.

Uuden asiakastietojärjestelmän käyttöönotto

Useassa lausunnossa todettiin uuden järjestelmäkokonaisuuden käyttöönoton ensimmäisen vaiheen ajoittuvan samaan ajankohtaan uuden työvoimapalvelumallin käynnistymisen kanssa, mikä on herättänyt huolta. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että esityksen mukaan toukokuussa 2022 on tarkoitus ottaa käyttöön Työmarkkinatori-palvelualusta, mutta uuden asiakkuudenhallintajärjestelmän käyttöönotto aloitetaan syksyn 2022 aikana vaiheittain. Käyttöönoton aikataulu on laadittu huomioiden muun muassa muiden viranomaisten, kuten Kansaneläkelaitoksen, tietojärjestelmien muutostyöt ja niiden valmistumisaikataulu. Samaan aikaan uuden työvoimapalvelumallin toimeenpanon alkaessa otettaisiin käyttöön siis ainoastaan Työmarkkinatori, mikä näkyy sekä asiantuntijoille että asiakkaille siten, että käynti sähköisiin palveluihin tapahtuu Työmarkkinatorin kautta. Toukokuussa käyttöön tulisivat myös Työmarkkinatorin vapaaehtoisen työnhaun välineet eli työnhakuprofiilit ja niihin liittyvä kohtaantotoiminnallisuus. Varsinaiset asiointi- ja asiakkuudenhallintajärjestelmät eivät kuitenkaan uudistu vielä toukokuussa.

Useassa lausunnossa tuotiin esiin myös huoli riittävästä resurssista uuden asiakastietojärjestelmän vaiheistetun käyttöönoton kouluttamiseen, jotta asiakkaille ei aiheutuisi tarpeettomia viivästyksiä taikka suoranaisia virheitä heidän asioidensa käsittelyssä. Käytännön viranomaistyön kannalta koulutusta vaativat myös erilaiset tiedolla johtamisen, tilastoimisen ja palveluhankintojen tarpeet. Erityisesti kuntien lausunnoissa todettiin, että KEHA-keskuksen on tuettava kuntia muutoksessa ja uuden järjestelmän käyttöönotossa riittävästi ja oikea-aikaisesti. Lisäksi lausunnoissa todettiin, että KEHA-keskuksen tulisi olla vastuussa, kun asiakkaille viestitään uudesta palvelualustasta ja sen vaikutuksista asiakkaan palveluprosessiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa uusien tietojärjestelmäpalvelujen käyttöönottoon liittyen, että viestintää ja perehdytystä on suunniteltu yhteistyössä KEHA-keskuksessa ja ministeriössä. Päävastuu muutosviestinnästä on ministeriöllä ja KEHA-keskuksella. Uuden asiakastietojärjestelmän käyttöön kouluttautumista varten on lanseerattu TE-akatemian perehdytysohjelma, joka on tarkoitettu myös työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien työntekijöille.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta

Helsingin kaupungin lausunnossa todetaan, että kuntakokeilulain ehdotettu 14 §:n 4 momentti ei saa kaventaa TE-toimistoille JTYPL:n 13 luvussa säädettyä mahdollisuutta tallentaa tietoja muualle. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausunnon perusteella ensinnäkin, että ehdotetun 13 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan tieto voidaan säilyttää tietovarannosta erillisessä asianhallintajärjestelmässä, jos se on teknisistä syistä välttämätöntä. Kuten hallituksen esityksen kyseistä momenttia koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, osa työttömyysturvaan liittyviin selvityspyyntöihin annettavista vastauksista toimitetaan paperiasiakirjoina, jotka viedään asianhallintajärjestelmään, mutta ei välttämättä asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa selvyyden vuoksi, että säännöksellä ei tarkoiteta sitä, että asiakastietoja olisi yleisesti tarkoitettu säilytettäväksi tietovarannosta erillisessä asianhallintajärjestelmässä.

KEHA-keskuksen lausunnossa todetaan, että esityksen perusteella jää epäselväksi työllisyyden kuntakokeilujen järjestelmien käyttövelvoite suhteessa uuteen yhteisrekisterinpitäjän rooliin. Työllisyyden kuntakokeiluilla on selkeä velvoite käyttää TE-hallinnon tietojärjestelmiä, mutta ehdotetun sääntelyn perusteella on epäselvää, onko työllisyyden kuntakokeilulla sen lisäksi yhteisrekisterinpitäjänä esimerkiksi mahdollisuus rakentaa joko omatoimisesti tai KEHA-keskuksen määrittelemien ehtojen mukaisesti omaan käyttöönsä erillinen kuntakokeilujen asiakkaiden ja henkilötietoja sisältävä tietovaranto ja / tai asiakastietojen käsittelyjärjestelmä, ja mahdollistaako ehdotettu sääntely tietointegraatiot tällaisiin erillisjärjestelmiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ehdotetun kokeilulain 14 §:n 4 momentin mukaan kokeilualueen kunnalla olisi jatkossakin velvollisuus käyttää kokeilulaissa tarkoitettujen tehtävien järjestämisessä ja tuottamisessa valtion tarjoamia tietojärjestelmäpalveluja asiakastietojen käsittelemiseksi. Hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia käyttövelvoitteeseen, vaan velvollisuus käyttää valtion tarjoamaa järjestelmää säilyy ennallaan. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että esitys ei sisällä ehdotuksia, jotka mahdollistaisivat työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille mahdollisuuden käyttää kokeilulaissa tarkoitettujen tehtävien järjestämisessä ja tuottamisessa muita kuin valtion tarjoamia tietojärjestelmäpalveluja asiakastietojen käsittelemiseksi, eikä kokeilukuntien määrittely rekisterinpitäjäksi muuttaisi velvollisuutta käyttää valtion tarjoamia tietojärjestelmäpalveluja.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta

Lausunnoissa on todettu jäävän epäselväksi, mikä on jatkossa monialaisessa yhteispalvelussa käytettävä asiakastietojärjestelmä. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että monialaisessa yhteispalvelussa käytetään jatkossakin nykyistä TYPPI-järjestelmää. TYPPI-järjestelmä ei ole osa TE-digi -hanketta, vaan järjestelmän kehittämistyötä tullaan tekemään erikseen.

Riippuvuudet muihin esityksiin

Käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä on yhteys seuraaviin muihin hallituksen esityksiin

1) Hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 167/2021 vp). Esitys on hyväksytty ja muutokset tulevat voimaan 2.5.2022. Vaikutukset tässä esityksessä ehdotettuun ovat seuraavat:

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:ää ja 14 luvun 2 §:n 1 momenttia ei tule muuttaa tässä esityksessä ehdotetulla tavalla, vaan säännösten tulisi jäädä sellaiseen muotoon kuin ne ovat laissa 1379/2021.

Tässä esityksessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 1 momenttiin ehdotettu muutos tulisi tehdä säännökseen sellaisena kuin se on laissa 1379/2021.

Lisäksi tässä esityksessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 §:ään ehdotetut muutokset tulisi tehdä mainitun lain 3 luvun 8 §:ään sellaisena kuin se on laissa 1379/2021 ja ehdotetun 13 a luvun 5

§:n 3 momentissa oleva viittaus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 §:ään tulee muuttaa viittaukseksi 3 luvun 8 §:ään.

2) Hallituksen esityksessä laiksi rekrytointitukikokeilusta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 160/2021 vp) esitettiin muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:ää. Esitys hyväksyttiin muutettuna siten, että julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin lisättiin lailla 21/2022 väliaikaisesti uusi 1 a §, jossa säädetään asiakastietojärjestelmän käyttämisestä rekrytointitukikokeilussa.

Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luku kokonaisuudessaan. Ehdotettuun 13 lukuun tulisi lisätä lakia 21/2022 vastaavasti asiakastietojen käsittelyä rekrytointitukikokeilussa koskeva 1 a §. Pykälän otsikkoa ja sanamuotoa tulisi kuitenkin muuttaa vastaamaan tässä esityksessä ehdotettua sääntelytapaa. Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa, että pykälän otsikko muutettaisiin muotoon *asiakastietojen käyttö rekrytointitukikokeilussa* ja pykälässä säädettäisiin ehdotettua 13 luvun 1 §:n sanamuotoa vastaavasti, että asiakkaiden ja julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää rekrytointitukikokeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanossa.

3) Hallituksen esitys laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 198/2021 vp), jossa on esitetty muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:ää. Esitys on hyväksytty (EV 19/2022). Tässä esityksessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:ään ehdotettu muutos tulee tehdä huomioiden edellä mainittu hallituksen esityksessä 198/2021 vp ehdotettu muutos.

4) Hallituksen esitys työllisyyden edistämisen kuntakokeilun voimassaolon jatkamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 17/2022 vp). Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi kuntakokeilulain voimassaoloa 31.12.2024 asti. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 2 momenttia väliaikaisesti siten, että ehdotettu väliaikainen muutos olisi voimassa 30.6.2023 asti. Ehdotettu muutos ja sen väliaikaisuus liittyy kuntakokeiluihin. Jos eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä 17/2022 ehdotetut muutokset, tulisi kokeilulain voimassaolon jatkuminen tässä esityksessä huomioida ehdotetun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 pykälän 2 momentin väliaikaisen muutoksen osalta siten, että väliaikainen muutos olisi voimassa 31.12.2024 asti.

Edellä mainituista muista esityksistä johtuvat muutostarpeet tässä esityksessä ehdotettuihin säännöksiin on koottu liitteeseen 1.

osastopäällikkö Marja-Riitta Pihlman

hallitussihteeri Emmi Äijälä

LIITE

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

1 luku

Yleiset säännökset

~~9 §~~

~~*Työssäkäyntialue*~~

~~Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, henkilön tosiasiallisena asuinpaikkana pidetään hänen 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon merkittyä osoitettaan.~~

2 luku

Työnhakijan palveluprosessi

1 §

Työnhaun käynnistäminen

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitetussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

3 luku

Työnvälitys

8 §

Työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytyminen ja ilmoituksen poistaminen

Työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevaa työpaikkailmoitusta tai poistaa ilmoituksen 13 luvun 3 §:ssä tarkoitetulta valtakunnalliselta palvelualustalta, jos ilmoituksen perusteella on ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että:

13 luku

Asiakastietojen käsittely

1 §

Käyttötarkoitukset

Asiakkaiden ja julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää:
---
2) kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa, työttömyysturvalaissa, vuorotteluvapaalaissa, kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetussa laissa (/) työ- ja elinkeinotoimistolle tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle säädettyjen tehtävien hoitamiseen;
---

1 a §

Asiakastietojen käyttö rekrytointitukikokeilussa

Sen lisäksi, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, asiakkaiden ja julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajien tietoja voidaan käyttää rekrytointitukikokeilusta annetun lain (20/2022) toimeenpanossa.

13 a luku

Palvelualusta

5 §

Palvelualustan käytön valvonta

Mitä 3 luvun ~~3~~ 8 §:ssä säädetään työpaikkailmoituksen vastaanottamisesta kieltäytymisestä ja ilmoituksen poistamisesta, sovelletaan palvelualustalla julkaistuun työpaikkailmoitukseen. Sen lisäksi, mitä mainitussa pykälässä säädetään, myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi poistaa avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen palvelualustalta.

~~14 luku~~

~~**Muutoksenhaku**~~

~~2 §~~

~~Muutoksenhaku kulukorvausta koskevasta päätöksestä~~

~~Poiketen siitä, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusoikeudelta. Vakuutusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.~~
~~---~~

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 12 luvun 6 §:n 2 momentti on voimassa 31 päivään joulukuuta 2024 asti. Lain 13 luvun 1 a § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2033.

VN/17/2022-TEM-29

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Äijälä Emmi 91269636T	Pihlman Marja-Riitta 91189501T
2022-03-28	2022-03-28